

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Гл. № 6/К.9.3/98
Дата 06.03.1998 1

На основание
на бивш Демократичен

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

7.03.98

С и с

СТАНОВИЩЕ

на ДЕМОКРАТИЧНИЯ СЪЮЗ НА ЖЕНИТЕ
по конституционно дело № 3/1998 г.

Уважаеми конституционни съдии,

С определение от 18 февруари 1998 г. по конституционно дело № 3/1998 г. Демократичният съюз на жените е конституиран като заинтересована страна по делото и ни е дадена възможност да представим писмено становище по искането на Главния прокурор на Република България, въз основа на което е образувано делото. Искането на Главния прокурор е да се обяви противоконституционността на член 26, ал. 5 от Закона за народното здраве /последно изменение ДВ, бр. 12/1997 г./.

След като се запознахме с мотивите и съображенията, изразени в искането на Главния прокурор, изразяваме следното

СТАНОВИЩЕ

I. ПО ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТТА НА ЧЛЕН 26, АЛ. 5 ОТ
ЗАКОНА ЗА НАРОДНОТО ЗДРАВЕ

С ал. 5 на чл. 26 от Закона за народното здраве е регламентирано, че медицинската помощ по избор на пациента, извън тази по алинеи 1, 2, 3 и 4 на същия текст, се заплаща по условия, ред и тарифа, определени с наредба на министъра на здравеопазването.

Този текст на закона противоречи на Конституцията /чл. 52/, тъй като с нея е възприет принципът, че медицинските услуги, редът и условията за достъпна медицинска помощ, формите и видовете финансиране на здравеопазването, се регламентират **СЪС ЗАКОН**. Конституцията не дава възможност на законодателния орган да делегира това си правомощие на изпълнителната власт.

1. В самия текст на чл. 52 от Конституцията изрично е посочено, че редът и условията за достъпната медицинска помощ и безплатните медицински услуги се уреждат със закон /ал. 1/. Самите форми и видове финансиране на здравеопазването, както и редът, при който ще се осъществява, също следва да бъдат регламентирани със закон /ал. 2/.

Следователно, Конституцията дава възможност на законодателния орган **единствено чрез закон** да установява заплащането на медицинска помощ. Щом това е така, не е допустимо да се делегират права на изпълнителната власт, в случая на министъра на здравеопазването, да решава този въпрос с подзаконов нормативен акт.

Както във връзка с данъците Конституционният съд се е произнасял, че само със закон може да бъде определян техния размер, изхождайки от изричния текст на чл. 60 от Конституцията, така и относно финансирането на здравеопазването би следвало да се възприеме същия подход.

2. Анализът на нормата на ал. 1 на чл. 52 показва, че на гражданите следва да се осигури правото на здравно осигуряване.

Именно това право е предпоставката, която е гаранция за достъпността на медицинската помощ и безплатните медицински услуги. Докато не се създаде здравноосигурителна система, не може да се пристъпи и към нова схема на финансиране. Следователно, текстът на чл. 26, ал. 5 противоречи на Конституцията не само защото оправомощава министъра с подзаконов нормативен акт да регламентира този въпрос. Той е недопустим и поради това, че прибързано създава възможност за определяне реда и условията за заплащане на медицинските услуги **преди да е уредено здравното осигуряване**

Както е известно, глава II от българския основен закон урежда всички основни права и свободи, които са залегнали във фундаменталните международни документи, един от които е Международния пакт за икономически, социални и културни права. Чл. 12 от него регламентира правото на всяко лице за постигане възможно най-добро състояние на физическото и душевното здраве. В т. 2 от цитирания текст са регламентирани мерките, които държавите следва да вземат, за да се осъществи това право, като измежду тях е и: "създаването на условия, които да осигурят на всички медицинска помощ и медицинско обслужване в случай на болест" /чл. 12, т. 2, б. "г"/.

Българският законодател е претворил цитирания текст в Конституцията, като е конкретизирал тези условия за осигуряване на медицинска помощ и медицински услуги, предвиждайки именно здравноосигурителната система. Ако той не бе имал подобна идея, би използвал по-обща формулировка. Граматическото тълкуване на текста на ал. 1 на чл. 52 показва, че достъпната медицинска помощ и безплатното медицинско обслужване са поставени в зависимост и произтичат от здравното осигуряване.

В ал. 2 на чл. 52 са регламентирани източниците за финансиране на здравеопазването. Един от тях са личните осигурителни вноски. Те обаче очевидно са във връзка със здравноосигурителната система. Наред с изброените източници: държавния бюджет, работодателя, колективните лични вноски, са посочени и "други източници". Следователно, те не са изчерпателно изброени, но от друга страна, след като не е изрично посочено, че са определени услуги ще се заплаща, очевидно е, че законодателят не е разчитал на платените услуги като на основен източник за финансиране на здравеопазването преди да са уредени другите източници. Щом това е така, не е логично да се пристъпва към регламентиране реда и условията на тези други източници.

С оглед на посочените съображения считаме, че разпоредбата на чл. 26, ал. 5 от Закона за народното здраве е противоконституционна и подкрепяме искането на Главния прокурор на Република България, което е обосновано и мотивирано.

II. ПО ИСКАНЕТО ЗА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ТЪЛКУВАНЕ НА ЧЛЕН 47, АЛ. 2 И ЧЛ. 52, АЛ. 1 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Демократичният съюз на жените е особено обезпокоен от възможността да се въведе заплащане за акушерската помощ, която е вид медицинска помощ. Това произтича от тълкуването на "Допълнителните разпоредби" на Закона за народното здраве, в който е посочено кои са видовете медицински заведения. Следва да се вземе предвид, че докато правото на здравно осигуряване е гарантирано на всички граждани, независимо от техния пол и възраст, то самата

Конституция в чл. 47 прогласява принципа за особена закрила на жената-майка от страна на държавата. Една от формите на тази закрила е осигуряването на безплатна акушерска помощ. Законодателят неслучайно не е посочил, че редът за осигуряване на това право ще се определя със закон. Защото неговата идея е била, че това право не може да бъде ограничавано и поставяно под условие. Поради изложените съображения текстът на чл. 47, ал. 2 е специален по отношение на чл. 52. Ето защо изразът "достъпна медицинска помощ" не следва да се тълкува разширително. От него следва да се изключи "акушерската помощ" по смисъла на чл. 47, ал. 2.

В чл. 47, ал. 2 на Конституцията е намерил израз безусловния принцип за закрила и подпомагане на жената-майка от страна на българската държава, в това число и оказване на безплатна медицинска помощ при и по повод осъществяването на тази биологична функция - майчинството. Разпоредбата на чл. 47, ал. 2 е специална по отношение на чл. 52, ал. 1 от Конституцията - според нас акушерската помощ във всички случаи е безплатна за майката и тази помощ включва профилактика и лечение на бременна жена, предродова, родова и следродова медицинска помощ, включително и аборт по медицински причини. Ако акушерската помощ не се ползва от такъв статут, а бъде квалифицирана като вид медицинска услуга, попадаща под приложното поле на чл. 26, ал. 2 и л. 5 от Закона за народното здраве, то тя може да бъде и заплащана от майката, в случаите на избор. Такъв резултат от прилагането на правната уредба, според нас, би противоречал на Конституцията.

С оглед на изнесеното, за да се предотврати възможността за заплащане на акушерската помощ, подкрепяме искането на Главния

**прокурор за задължително тълкуване на чл. 47,, ал. 2 и на чл. 52, ал. 1
от Конституцията на Република България.**

С уважение

4 март 1998 г.
София

~~ПРЕДСЕДАТЕЛ НА~~
~~ДЕМОКРАТИЧНИЯ СЪЮЗ НА ЖЕНИТЕ:~~

/Емилия Масларова/
НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ